

Dhibida araga xuruufta - galka waalidka

Warqadan waxaa lagu diyaariyay xarunta aqoonta luqada iyo wax-akhriska ee degmada Silkeborg si loo siiyo waalidiinta ardayda dhibida araga xuruufta haysato aqoon guud oo ku saabsan dhibida araga xuruufta, isticmaalka barnaamijyada caawinta ee degmada iyo fikrado ku saabsan sida waalidiintu u caawin karaan ilmahooda dhibku ka haysto araga xuruufta.

Galkan waxaad ka akhrisan kartaa:

Dhibida araga xuruufta	2
Astaamaha	2
Akhriska	3
Farsamada wax-akhriska (LST)	4
Xusuusin - maktabad dijital ah	5
Kaalmada dugsiga ee ardayda dysleksi	5
Waxa uu dugsigu idinka rabo waalid ahaan	6
Shaqada guriga	7
Muhiimada taageerada waalidnimo	7
Ilmuhu waa inuu naftiisa xusuustaa	8
Aqoon dheeraad ah	8

Dhibida araga xuruufta

Dhibida araga xuruufta waxaa keena dhibka loo kala qaybiyo erayada hal cod (phonemes) iyo in la helo hal dhawaaq oo ku milmaan shibbanayaasha iyo erayada. Xeerarka sida aynu u qorno dhawaaqyada luqadda xarfaha waxa sidoo kale loo yaqaan mabda'a saxda ah ee Qorniinka. Dhibaatooyinka mabda'a saxda ah ee Qorniinku waxay keenaan calaamadaha muhiimka ah ee soo socda ee dysleksi:

- Qaladaad akhriska badan oo ka soo horjeeda dhawaaqa xarfaha
- Ku adkaanta akhrinta erayada cusub
- Dhibaatooyinka higaada oo daba dheeraada

Waxa kale oo muhiim ah in la xasuusto in dhibaatooyinkan joogtada ah ee codaynta ay u horseedi karaan faham adag oo ku saabsan waxa qofku akhrinayo. Tani waxay badanaa sabab u tahay akhriska oo gaabis ah oo aan sax ahayn, eray bixin yar iyo khibrada akhriska iyo fahamka noocyada kala duwan ee qoraalka.

Dhibida araga xuruufta waa naafo lagu arki karo heerar kala duwan oo leh xoog iyo caqabado kala duwan. dhibida araga xuruuftu macnaheedu maaha inaad baran karin akhrinta ama higgsaadda erayada gabi ahaanba, laakiin waxaa kugu loolamaya inaad xirfadaha si toos ah u hesho oo aad noqoto akhriste iyo qoraa degdeg ah oo badbaado leh. Dhibida araga xuruufta waxaa lagu muujiyaa heerar kala duwan.

Sahan heer qaran iyo mid caalami ahba waxay muujinayaan in 5-7% dadka adduunka ku nool ay ku adag tahay luqadda qoraalka oo ay keento dhibida araga xuruufta.

Aqoon dheeraad ah: Emu.dk

Astaamaha

Astaamaha ugu muhiimsan ee dhibida araga xuruuftu waa dhib xagga akhriska, higgsaadda iyo ereyada qoran. Dhibida araga xuruuftu, way adag tahay in xarfaha loo rogo dhawaaqyo xarfo. Dhibaatooyinku waxay ka dhigan yihiin in dhibida araga xuruuftu ay waqti badan ku bixiyaan wax akhrinta iyo qorista. Way ka duwan tahay sida ay ugu adag tahay qofka inuu wax akhriyo waxna qoro.

Dadka qaba dhibida araga xuruufta gaar ahaan waxa ku adag akhrinta iyo higgsaadda ereyada aanay garanayn ama aanay hore u akhriyin ama aanay u higgsaadin waxa kale oo laga yaabaa inaad dhibaato kala kulanto fahamka akhriska, luqadda lagu hadlo iyo erayada.

Qaar ka mid ah ardayda qaba dhibida araga xuruufta waa loo tababari karaa inay akhriyaan qoraallada ku habboon da'da, laakiin waxay u baahan tahay dadaal adag, waxaana mar walba hoos u dhacaya xawaaraha wax akhrinta, taas oo laga yaabo inay lumiyaan fahamka waxa la akhriyo. Ardayda qaba dhibida araga xuruufta sidoo kale badanaa waxay qabaan dhibaatooyin higaada oo joogto ah.

Horraanta sannad-dugsiyeedka, waxa la baari karaa in ardaygu khatar ugu jiro in uu ku dhaco dhibida araga xuruufta iyo in kale, waxaana la samayn karaa dadaallo la beegsanayo oo yarayn kara dhibaatooyinka. Si kastaba ha ahaatee, waxaa la soo gabagabeyn karaa ugu horrayn in ilmuhu qabo dysleksi dhamaadka fasalka 3aad.

Ma ka takhalusi kartid dhibida araga xuruufta, laakiin dhibaatooyinka waxaa lagu kabi karaa isticmaalka tignoolajiyada akhriska iyo qoraalka, tababarka iyo waxbaridda. Taageerada saxda ah iyo caawinta, qayb weyn oo ka mid ah dhibida araga xuruufta waa la magdhabi karaa, sidaas darteed ardayda qaba dhibida araga xuruufta waxay ku fiicnaan karaan dugsiya iyo nidaamka waxbarashada.

Akhriska

Wax-akhrisku waa in loo arkaa mid ku taagan laba lugood – akhriska caadiga ah iyo wax-akhrinta dhagaysiga.

Akhriska caadiga ah (wax ku akhrinta indhaha), dejinta codka ilmaha ayaa lagu dhaqmaa. Decoding-kan waxa lagu dhaqmi karaa in si madaxbanaan loo akhriyo buugaag ku habboon heerka wax-akhris ee ilmaha hadda - dugsiyada waxa uu gacan ka geysan karaa sidii loo heli lahaa buugaag ku habboon ujeedadan.

Markaad akhrinayso wax-akhrinta caadiga ah, adiga waalid ahaan waxaad ku taageeri kartaan ilmahaaga markaad dhegaysato akhriska. Haddii ilmuhu la kulmo ereyo uusan isagu akhrin karin, waxaad fursad u siin kartaa ilmaha inuu naftiisa isku dayo ama u akhriyo ereyga, si ilmuhu u sii wado akhrinta jumlada. Waxaa muhiim ah in maskaxda lagu hayo in ilmuhu awood u leeyahay inuu akhriyo qoraalka / buug qiyaastii. 92-95% saxnaanta - ie. in ilmuhu aanu marar badan ku dhegin dhinac kasta - haddii kale buuggu aad buu u culus yahay oo waa in la helaa heer sahlan.

Waxaa lagu talinayaa in carruurta ay guriga wax ku akhriyaan maalin kasta - laakiin mararka qaarkood waxaa laga yaabaa in loo baahdo in la kordhiyo ama ka yar.

Macquul ah waxa lagu kabi karaa wax-akhris dhegaysi, maadaama akhriska caadiga ahi uu tamar badan u leeyahay ilmaha qaba dhibida araga xuruufta.

Lugta labaad ee wax-akhrisku waa wax-akhris dhegaysi (wax-akhris dhegaha). Halkani waa meesha uu ilmuhu ka dhegaysan karo qoraallo/buugaagta ay ka kooban yihiin mawduucyo ku habboon da'da, xiisaha iyo wixii la mid ah. Wax-akhrinta dhegaysigu waxa ay xoojisaa ereyada ubadka, waxa ay siisaa waayo-aragnimo wax-akhris oo wanaagsan iyo faham akhris oo wanaagsan, maadaama agabka ilmaha loo isticmaali karo in lagu fahmo qoraalka halkii ereyada la kala saari lahaa.

Waalid ahaan, waxaad ku taageeri kartaa akhriska dhegeysiga adigoo weydiiya waxaad akhriday - maxaa ku dhacay jilaha ugu muhiimsan maanta? Halkee falku ka dhacay? Maxaa ku saabsanaa? Maxay ahayd waxa ugu xiisaha badnaa ee aad akhriday maanta?

Farsamada wax-akhriska (LST)

Markaad dysleksi qabto, waxaad xaq u leedahay inaad hesho gargaar magdhow ah. Degmada Silkeborg, waxaa jiri doona kombuyuutar leh barnaamij akhris iyo eray bixin iyo sidoo kale fursad loogu hadlo qoraalka. Marka aad dysleksi tahay, waxa kale oo aad xaq u leedahay in aad haysato qoraal dhijitaal ah si kor loogu akhriyo barnaamijka akhriska.

Degmada Silkeborg, dhammaan ardaydu waxay heli karaan barnaamijyada magdhowga / tignoolajiyada wax-akhriska

Ardayda qaba dhibida araga xuruufta waxa laga caawiyaa inay bilaabaan isticmaalka barnaamijyada - ha ahaato macalinka wax akhrinta dugsiga / qareenka IT-ga ama macalinka ardayga.

LST waxay leedahay hawlo aasaasi ah oo ardaydu isticmaali karaan, laakiin isticmaalka gaarka ah ee LST wuxuu had iyo jeer la hadli doonaa macalinka maadada gaarka ah ee mawduuca laga hadlayo.

Hawlaha aasaasiga ah

Akhriska 	Talooyin kelmado 	Hadal-qoraal 	Sawirka iyo OCR
Barnaamijka akhrisku wuxuu kor u akhrin karaa qoraalka marka qoraalka uu yahay qaab dhijitaal ah.	Soo jeedinta kelmadu waxay caawisaa higaada erayada iyagoo soo jeedinaya soo	Hadalka qoraalka wuxuu kuu ogolaanayaa inaad la hadasho qalab, ka dibna qor.	Baadhitaanka iyo OCR ayaa suurtoagal ka dhigaya in qoraalka lagu wareejiyo qaab dhijitaal ah,

	jeedin ku salaysan xarfaha la qoray.		ka dibna la akhriyi karo, tusaale ahaan.
--	--------------------------------------	--	--

Xusuusin - maktabad dijital ah

Nota waa maktabad iyo xarun aqooneed oo bixisa buugaagta maqalka iyo e-books ee i.a. dadka qaba dhibida araga xuruufta. Nota, waxaa ku yaal buugaag khayaali ah, kuwa aan khayaali ahayn, buugaag waxbarid ah, maqaallo wargeysyo ah iyo majaajillo dhijitaal ah, iyo isticmaalka dugsiga hoose waxaa jira tiro buugaag/buugaag hawleed/buugaag aasaasi ah oo la sawiray oo PDF ah.

Waa dugsiga, adiga/oggolaanshahaaga, uu ilmaha uga diiwaan galiyo Nota. Marka ay Nota u samayso ilmahaaga xubin ahaan, ilmuhu wuxuu heli doonaa furaha ku meel gaadhka ah ee maktabadda dhijitaalka ah ee Nota. Furaha sirta ah waxaa loo diri doonaa e-mailka lagu sheegay foomka diiwaangelinta. Xubnimada ilmahaaga waxay ansax tahay nolosha.

Waa bilaash inaad xubin ka noqoto Nota, inaad isticmaasho buugaagta maktabadda iyo wax-soo-saarka kale.

Waxaad buugaag ka heli kartaa Nota adigoo isticmaalaya <https://nota.dk/> Ilmahaagu waa inuu ku soo gala lambarka isticmaalaha iyo erayga sirta ah ama UNI login. Ilmahaagu waxa uu soo dejisan karaa ama ku ciyaari karaa buugaagta maqalka ah ee Xusuus-qorka kombiyuuterka ama waxa uu ka dhegaysan karaa buugaagta tablet-ka ama casriga ah. Appka loo yaqaan 'Nota's App', Library-ga, waxa uu u fududeeyaa ilmahaaga dhageysiga buugaagta maqalka waxaana lagu soo dejisan karaa iOS iyo Android labadaba.

Kaalmada dugsiga ee ardayda qaba dhibida araga xuruufta

Dugsiga ayaa mas'uul ka ah:

- Si loo gaarsiiyo PC/software la cusboonaysiiyay kombayutarkiisa
- Si aad isu diiwaan geliso qoraalka ardayga

- Si loo baro ardayga farsamada wax-akhriska
- In dhammaan agabka si dhijitaal ah loo heli karo ka hor waxbaridda.
- In shaqaalaha waxbarida dugsi ay aqoon u leeyihiin dhibida araga xuruufta iyo isticmaalka joogtada ah ee tignoolajiyada qorista
- Si loo bixiyo wada shaqayn dugsi/guri oo suurtoagal ah. oo leh qorshe hawleed loogu talagalay ardayga dysleksi
- Si loogu bixiyo waxbarashada saaxiibtinimo- dhibida araga xuruufta fasalka dhexdiisa, tusaale.
 - Lahaanshaha rajooyinka ardayda qaba dhibida araga xuruufta marka ay isticmaalayaan qalabkooda dhijitaal ah (akhrinta, soo jeedinta kelmad, hadal-ka-qoraalka iyo OCR)
 - Si aad ugala hadasho ardayga wada hadal joogto ah oo ku saabsan isticmaalka LST iyo xeeladaha waxbarashada
 - Si loo taageero garashada, maskaxda iyo isku kalsoonida, tusaale ahaan iyada oo la adeegsanayo shabakadaha ardayda
 - Si loo hubiyo in LST ay si fiican ugu shaqeyso xaaladaha imtixaanka iyo imtixaanada

Imtixaanada dugsi hoose:

Ardayda qaba dhibida araga xuruufta waxay ku qaadan karaan imtixaanada kama dambaysta ah ee dugsi hoose iyagoo shuruudo gaar ah wata. ie. Ardayda dhibista araga xuruufta qabaa waxay xaq u leeyihiin inay helaan wakhti dheeraad ah oo ay ku galaan imtixaanada iyo imtixaanada dugsi hoose, waxaana laga yaabaa inay mabda' ahaan sidoo kale isticmaalaan qalabyada ay u isticmaalaan nolol maalmeedka. Dugsi ayaa mas'uul ka ah in uu aqoon u leeyahay imtixaanada dugsi hoose ee shuruudaha gaarka ah iyo u diyaarinta ardayda iyaga.

Dhammaan dysleksiyaadu isku mid maaha, sidaas awgeed way ka duwanaan kartaa waxa ardaygu u baahan yahay. Madaxa dugsi ayaa mas'uul ka ah qiimeynta guud ee baahida ardayga gaarka ah. Qiimeynta waxa ay dhacaysaa iyada oo lala kaashanayo ardayga, waalidiinta iyo macalimiinta.

Waxa uu dugsi idinka rabo waalid ahaan

Waxa la filayaa in aad la xidhiidho dugsi haddii aad hayso su'aalo iyo/ama aad dareento kalsooni darro xagga waxbaridda ilmahaaga. Waxaad la xiriiri kartaa macalimiinta ilmahaaga, macalinka wax akhriska dugsi ama maamulka dugsi.

Intaa waxaa dheer, adiga ka waalid ahaan waxaa saaran mas'uuliyadda:

- Si aad uga qayb qaadato iskaashiga dugsiga / guriga iyo diyaarinta mid kasta. qorshe hawleed
- Si loo sharciyeeyo oo loo taageero isticmaalka tignoolajiyada wax-akhriska, maadaama ay tani tahay tan mustaqbalka fog u suurtagelinaysa ardayga qaba dhibida araga xuruufta inuu sii wado riyooyinkiisa waxbarasho mustaqbalka.
- Si loo taageero horumarka akhriska caadiga ah iyo kan dhijitaalka ah (akhrinta dhegeysiga) iyadoo loo eegayo baahida ilmaha.
- Wadahadal joogto ah iyo wadahadal lala yeesho ilmaha oo ku saabsan dareenka iyo fikradaha ku saabsan dysleksi. Eeg evt.: [Ogow](#)

Shaqada guriga

Kala hadal dugsiga sida aad ula xiriiri lahayd shaqada guriga. Waxay noqon kartaa fikrad wanaagsan in heshiisyo la taaban karo laga galo waxa laga filayo shaqada guriga.

Haddii ilmahaagu leeyahay casharro akhris ah oo af Danish ah, taariikh ama maaddooyin kale oo qoraal ah, waxa laga yaabaa inay fiican tahay ilmahaagu inuu dhegaha ku dhegeysto qoraallada, sababtoo ah 'indhaha wax ku akhriya' waxay sababi kartaa inuu ilmahaagu dhaqso u daalo. Dhageysiga akhrinta iyo ballamaha shaqada-guri waxay ku siin karaan diiradda weyn ee nuxurka iyo fahamka waxa la akhrinayo.

Waa in ay jirto caqli gal inta le'eg ee casharrada guriga, iyo waxa macno samaynayaa way ka duwan yihiin arday ilaa arday. Heshiisyada lala galay dugsiga waa laga yaabaa. ka soo dhex muuqda qorshe hawleedka ilmahaaga si qof kastaa u ogaado waxa la filayo iyo heshiisku yahay.

Muhiimada ayleedahay taageerada waalidku

Waa muhiim in idinka waalid ahaan aad kala shaqeysaan dugsiga dhibka, ka qaybgalka iyo faa'iidooyinka waxbaridda.

Waxaa lagugu dhiirigelinayaa inaad:

- Dabagalka heshiisyada wadajirka ah ee lala galay dugsiga
- Waxay ku wayddiinaysaa sida ilmahaagu ugu isticmaalay teknooloojiyada akhriska iyo qoraalka ee maaddooyin kala duwan
- Waa dad ku dayasho mudan oo iyaguna buugaag akhriya laftooda. Waxa aad akhriday muhiim uma aha sida akhriska oo kale

- Ogsoonow in dysleksiyadu aanay meel badan ka qaadanayn nolol maalmeedka iyo wakhtiga firaaqada ee ilmaha, tusaale ahaan in aad diirada saarto waxa uu ilmuhu ku fiican yahay iyo kartidiisa.

Waxaa ilmaha looga baahan yahay

- Si loo soo jiito dareenka baahida caawimada iyo taageerada
- Si aad si firfircoon uga qayb qaadato baridda oo aad isticmaasho tignoolajiyada wax-akhriska (labadaba dugsiga iyo guriga)
- Si aad uga qayb qaadato mid kasta isku xidhka ardayda oo u furfurnaado
- Si aad u aqbasho in ay tahay shaqo adag in la akhriyo oo la qoro - laakiin sidoo kale xasuuso wax kasta oo aad ku fiican tahay

Aqoon dheeraad ah

"Dhibida araga xuruufta - buug-gacmeed loogu talagalay waalidiinta"

Andreasen, K. & Jandorf, BD (2013). Daabacayaasha waxbarashada gaarka ah.

Miyaan kuu sheegaa wax ku saabsan dysleksi?

Hultquist, AM (2015). Daabacaha cilmi nafsiga Danish.

Xusuusin - maktabad dhijitaal ah oo loogu talagalay i.a. dysleksi. Halkan waxaa ah, waxyaabo kale. wargeysyada iyo hagayaasha waalidka:

Fiiro gaar ah: [Xusuusin - Hagaha Waalidka](#)

Ordblindhed.dk waa shabakad gudbisa aqoonta ku saabsan sida loo taageero ubadkaaga qaba dhibida araga xuruufta:

[Ordblinded.dk](#)

Waxaa dhiirigeliyay xaashida dysleksig ee degmada Horsens